

ЖУРНАЛ
УКРАЇНСЬКОГО
ЮНАЦТВА

КРИЛАТІ

РІК ХХVІІІ

ЛЮТИЙ — FEBRUARY

1990 Ч.2

В ТАБОРІ СУМЕНЯТОК

В АНГЛІЇ

19-ИЙ КРАЙОВИЙ З'ЇЗД СУМ ОЛЮ КОРОЛЬ ОБРАНО ГОЛОВОЮ

Спілка Української Молоді в Америці, перший раз у своїй 40-літній історії, обрала жінку на голову крайової управи цієї молодечо-виховної організації.

Оля Король, з Рочестеру, яка займала ряд виховних постів у системі СУМ, останньо як головна булавна юнацтва, перебрала кермо СУМ в Америці під час 19 Ювілейного Крайового З'їзду, який відбувся на Сумівській Оселі в суботу і неділю, 21-22 жовтня 1989 р., від д-ра Аскольда Лозинського, який провадив нею дев'ять літ.

У з'їзді взяли участь 25 Осередків СУМ. Разом 122 делегатів і 25 гостей. З'їздом провадила президія в особах: Тарас Дрозд — голова, Микола Бочара і Богдан Гаргай — заступники, Дарка Наконечна і Оля Зелонка — секретарі.

Наголошуючи ювілейний рік Спілки Української Молоді, д-р Лозинський у своєму звіті сказав, що в рядах СУМ «можна відчутти відродження нашої організації завдяки майже нечуваній в українській еміграційній спільноті гармонії між молодшими та старшими». Це відродження віддзеркалювалося в делегатах і також в новообраній крайовій управі, що в більшості складається з молодих осіб.

Як голова КУ СУМ, Оля Король підкреслила, що «вся енергія повинна бути присвячена кращому вихованню нашої молоді. Беручи до уваги сучасні обставини в Україні, доложім усіх зусиль, щоб зблизити рідну Україну до сердець нашої молоді. Прищеплюймо їм красу рідної Батьківщини, її культуру, історію, а найважливіше її мову».

В часі з'їзду працювали дев'ять комісій, які на останній день нарад звітували про свою працю і подали пропозиції до резолюцій з'їзду.

Уступаюча управа запропонувала і з'їзд затвердив звання «Визначного члена» слідувачим особам: Михайло Бурчак, Євген Курило, Теодор Олещук, Ярослав Петрик, Петро Возняк і Осип Баглай.

ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК
«КРИЛАТИ» — видає ЦУ СУМ

РЕДАГУЄ

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Леонід Полтава — головний редактор
Є.Гановський, М.Фіголь, О.Коваль, І.Мицак,
О.Рожка — члени

Адреса Редакції і Адміністрації:

Krylati
P.O. Box 211
New York, N.Y. 10276
U.S.A.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ «КРИЛАТИХ» на 1989 р.

за один прим.:   в передплаті:

ЗСА   ам.дол. 2.00   ам.дол. 22.00
В усіх інших країнах — рівновартість американської
валюти

КРАЙОВІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

Вел. Британія	Аргентина	ЗСА
Ukr. Booksellers % Mrs L. Fostun 49 Linden Gardens London W2 4HG	Assoc. Juvenil Ucraina Sr. W. Zastavnyi Soler 5039 Buenos-Aires	Ukr. Amer. Youth Ass'n % Mrs. M. Piatka P.O. Box 211 New York, N.Y. 10276
Австралія	Канада	Бразилія
Ms. Irena Kohut 7 Damian Court Glenroy, Vic. 3046	Ukr. Youth Ass'n of Canada 83 Christie Toronto 4, Ont. Canada M6G 3B1	Jan Kuchar Rua Baia Grande, 146 Vila Bela 03202 Sao Paulo, SP
Бельгія	Франція	Німеччина
Union de la Jeunesse Ukrainienne en Belgique 72 Blvd Charlemagne Bruxelles	Union de la Jeunesse Ukrainienne en France 186 Blvd St. Germain 75006 Paris	Vereinigung der Ukr. Jugend Zeppelin Str. 67 8 Munchen 80 West Germany

НА ОБКЛАДИНЦІ: На розлогій сумівській оселі «Тарасівка» біля Лондону, в Англії, — табір веселеньких суменяток з виховниками, 1989 р.

Tel.: (718) 445-2836

Typesetting and Printing by META Publishing Co.,
P.O. Box 54101, Linden Hill Station, New York 11354

Богдан Лівчак

ДО 65-ЛІТТЯ СТВОРЕННЯ СУМ

Справа виховання молоді є однією з найбільш важливих справ у кожного народу як у минулому, так і тепер.

Український народ присвячує особливу увагу вихованню нового здорового покоління. Але у них справа більше дразлива, бо українці не є господарями на своїй землі, вони стогнуть під ярмом озвірілого москвина.

Коли український народ програв свою визвольну війну в 1920 році, виринула проблема виховання молоді. В окупованій Росією Україні почалися різні спроби організувати виховну працю серед українського молодого покоління. Бо українська молодь під комуністами сточувалася у безморальне провалля. Молодь виростала у комсомолі — найбільшому аморальному кублі підлости, зрадництва і моральної нечистоти.

Почавши від 1923 року, були спроби організувати молодечі літературно-виховні товариства.

На протязі осені 1924 р. і весни 1926 р. виникла потреба створити свою організацію молоді, засекречену-конспіративну. Члени мали мати сталі політичні українські переконання, вірити в Бога і в Україну.

Головним організатором був студент Микола Павлушков, який згуртував більше осіб, і в 1925 р. було створене Центральне Бюро СУМ-у

Один із дорадників М.Павлушкова, С.Сфремов, радив об'єднати українську молодь у нелегальну організацію «з метою підготувати кадри борців із совєтським ладом та для поширення ідеї неминучої потреби відриву України від Московщини (Росії).

Другий дорадник, В.Дурдуківський, так окреслив завдання СУМу: «Нова Організація має таке широке і таке велике завдання, як боротьба за самостійність України. Члени СУМ-у повинні самі готуватися до участі в можливій активній боротьбі з большевиками за самостійність України».

Маючи такі вказівки, Павлушков опрацював програму і статут організації СУМ-у, зазначивши, що це не є партія, а Спілка. В СУМ була п'яткова система, гуртувалися по 5 осіб таємно.

Частина 1925 р. і 1926 рік минули у вербуванні членів. Збори СУМ-у відбувалися в помешканнях Матушевського, Слободяника та в приміщенні Академії Наук, де працював Павлушков.

Убивство Симона Петлюри в Парижі 25 травня 1926 р. надало нового стимулу праці СУМ-у: члени почали інтенсивну агітацію цієї події. Під час панахиди по С.Петлюрі у Києві, у Софійському Соборі, розповсюджувано листівки СУМ в пам'ять С.Петлюри. В роках 1927-1928 ішла інтенсивна праця сумівців-патріотів серед свідомої молоді, яка ще до СУМ-у не належала.

Але весною 1929 р. СУМ перестав існувати внаслідок арешту багатьох членів, разом із СВУ. На суді в березні 1930 р. стали як підсудні М.Павлушков і Матушевський. Миколу Павлушкова москалі засудили на кару смерті, яку потім замінили на 10 років в'язниці й на позбавлення громадських прав на 5 років. Матушевський дістав менший термін. Вони передчасно загинули на засланнях за волю України.

Про своїх керівників сумівець Матушевський говорив: «Я дуже поважав авторитет Дурдуківського й Сфремова. Вони справді були для мене людьми ідеальними. Отже, їх погляд і світогляд мусіли бути й моїми».

Тут маємо добрий приклад до наслідування для теперішньої молоді: працювати над собою, шанувати і поважати старших. ◆

ІЗ ЗВЕРНЕННЯ СПІЛКИ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

(УЦІС) — Нижче подасмо уривок із звернення Співки Незалежної Молоді зі Львова до української молоді в Україні і діаспорі.

Молоде України!

Звертаємось до Вас, молоді українки і українці, як Ваші ровесники, як Ваші сдинокровні брати і сестри. Звертаємось з приводу глибокого занепокоєння і тривоги за долю нашого покоління, за долю нашого народу.

В наших душах прагнули вбити віру в Бога, спотворити саме поняття про релігію, як про основне джерело духового відродження нації.

Нас добровільно-примусово заганяли в ленінську Комуністичну Співку Молоді, погрожуючи в разі відмови переслідуваннями, не залишаючи ніякої альтернативи. Сама думка про таку альтернативу вважалася крामольною.

Нас примушували йти на смерть і поневір'яння у війні проти волелюбного афганського народу заради особистих амбіцій московських партійно-державних колонізаторів.

У 1989 році відновлено СУМ в Україні. У тім же році відбувся 38-ий Всеамериканський Здвиґ СУМ в Елленвіл. СУМ тут працює в цілком інших обставинах, як колись це було на рідній Україні під московським караулом, де 65 літ тому організатори, після тортур у слідстві, були засуджені на довгі роки в московських казематах.

Тут немає переслідування, тільки треба доброї волі до праці над собою і над молодшими доростаючими членами. У країнах свободи у СУМ-і є хлопці й дівчата, які працюють над собою під кличем «Бог і Україна». Ці кличі повинні бути вкорінені у молодечих серцях і мають бути дороговказом на все життя. Щастя, Боже, і щасливого Нового Року!

З дитинства вбивали в наші голови думку, що ми живемо в найщасливішій, найдемократичнішій країні світу. Маскуючи гаслами і лозунґами великодержавну імперію, яка була створена під маскою Союзу суверенних республік, разом з тим жорстоко переслідували тих, хто підіймав голос протесту проти соціального, духовного, національного гноблення. Особливо жорстоким переслідуванням піддавалися стремління прогресивно настроєної молоді до власної національної, суверенної держави.

Ми звертаємось до наших братів і сестер в Україні і не на Україні суцях. Ми закликаємо молодь до консолідації всіх сил у боротьбі за національне і релігійне відродження України, за відновлення історичної символіки українського народу, за встановлення державного статусу української мови, за демократизацію суспільства і створення вільнонайманої армії, за економічний і політичний суверенітет республіки, за відновлення нашої втраченої державности.

Отож, сднаймося під нашим святим гаслом: «Бог і Україна!»

19 серпня 1989 р.

Львівська обласна рада

Співки Незалежної Української Молоді

Від Редакції «Крилатих»: ПРОЧИТАЙТЕ ЦЕ ЗВЕРНЕННЯ МОЛОДІ З УКРАЇНИ НА СХОДИНАХ ОСЕРЕДКУ!

Ця Співка, створена у Львові, співпрацює із СУМ, відновленим у Харкові. А ми, члени і членки СУМ,— співпрацюємо з ними, з усією українською патріотичною молоддю на Батьківщині!! Мета у всіх одна: ВІЛЬНА, СОБОРНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА!

СВІТЛИНИ З УКРАЇНИ

В українському місті Львові є великий модерний спортовий стадіон. На тім стадіоні влітку 1989 року зібралися десятки тисяч народу на концерт, присвячений світлій пам'яті Українських Січових Стрільців, які ще в 1914 році збройно виступили в обороні прав України — проти окупаційної Росії.

На світлині бачимо одну із концертних груп, яка виконувала українські стрілецькі та інші патріотичні пісні, постійно під бурхливі оплески маси людей.

А це загальний вигляд стадіону у Львові під час славного концерту, присвяченого Українським Січовим Стрільцям.

Ми знаємо, що Українські Січові Стрільці підняли наш рідний прапор 1 листопада 1918 р. у Львові проти тогочасного окупанта — Польщі. А потім вони під командою Полковника Свієна Коновальця боролися, поруч із Армією Української Народньої Республіки Головного Отамана Симона Петлюри, проти московських большевиків.

На концерті було багато української молоді, і самі виконавці — це переважно молоді талановиті люди.

Панько Незабудько

МОСКОВІЯ І УКРАЇНА

Злочиннице! Сестро ти Сатани!
Де ступиш ти — рука твоя злочинна
Шука убивств жорстоких і страшних
На кожному кроці скрито і невинно.

Ти, мов упир, присівши на кістках,
Чатуєш, щоб піймать все нові жертви.
Тобі чужі є зроду жаль чи страх —
Знаєш лише угризити і ужерти.

Де ступиш ти, там кров'ю у цю мить
Наскрізь землі просякне кожна грудка...
В тобі на все з'єднались мимохіть
Злодій, бандит, брехун і проститутка...

Але дарма завзялась ти на Неї!
Вона жива! І житиме повік!
Хоч плоть уб'єш — не вб'єш душі й ідеї,
Бо вічність сам Всевишній Їй прирік!

Тож знай, що час прийде той неминуче,
І по тобі закриє чорний круг.
В пух розіб'ють гніздо твоє гадюче,
У прах зітруть тебе й твоїх гадюк.

Із збірки «Сатирикон»

Дякуємо сумівиці-сенсіторці пугі
Марії П'явці за цінні фотодоку-
менти!
Редакція

ЧИ МОЖНА ЗАБУТИ?..

Слід жахливих переживань на лиці пані Марії можна читати, як у книжці, їх не затерли роки. На її обличчі закарбована трагедія її дитячого життя.

Здалеку було видно Терешківку, мальовниче українське село на Сумівщині, на сході України, де жили її батьки. Село з чепурними білими хатами в зелених садах, дбайливими господарствами працюючого народу, з гарною церквою на горбочку. Український народ з діда-прадіда хліборобський, любив землю, плекав її і доглядав як рідну матір, а вона, земля-мати, винагороджувала його добре за те багатим урожаєм. Це було глибоке споріднення між землею-матір'ю і людиною.

Маруся — так звали пані Марію маленькою — росла на Богом обдарованій землі щаслива, радісна, гарна, як українська весна. В неділю любила іти з батьками до церкви, що пишалася на горбку з трьома круглими банями, які, їй здавалося, вrostали геть у небо. Гарна була ця церква, як і всі церкви на Україні! Глибоковіруючий український народ будував на славу Богові гарні церкви. Ще десь-колись неначе вчуваються їй прекрасні напиви в церкві. Голос у неї був гарний, і Маруся маленькою підтягала з народом.

Але всю радість щасливої дівчини неначе хтось одним розчерком стер з її життя. Залишилися тільки страшні марива пережитого з років 1932-33, часи нечуваного голоду в Україні, спричиненого большевицькою Москвою, коли померли понад 7 мільйонів українців.

Незатертій образ вривався на все її життя, коли червоні посіпаки, напавши несподівано на село, розбили, зруйнували церкву! Здається, смертельний зойк великого дзвона, що кожної неділі її свята скликав вірних до церкви, затер усі дитячі спогади Марусі. Тільки один образ із того дня залишився в пам'яті: як той дзвін, що з болочим, смертельним зойком упав з дзвінниці й зарився глибоко в землю, з криком розпуки, застогнавши, замовк навіки.

І ще у пам'яті залишилися тіні людей у сірих, брудних шинелях, людей жорстоких, із

страшною лайкою на устах, озбросних сокирами, лопатами і гвинтівками. Вони розбивали, руйнували церкви по селах: у Підманівцях і Степанівцях зрівняли гарну дерев'яну церкву із землею, і сліду не зосталось від Божого храму...

Рік 1933 був багатий на урожай. Хліба було доволі, більше, як треба, а в тому ж самому році вмерло понад 7 мільйонів українців з голоду, дітей, старих, матерів...

Ще так недавно радісне життя Марусі тоді перемінилося в страхітливе мариво смерті.

Одного дня почали заїздити в село вози, повні галасливих, чужих людей, з червоними прапорами, озбросних гвинтівками, а деякі — з мітлами. Вони заїжджали у кожний двір, заходили в кожну хату і виносили все, що тільки знайшли в хаті чи коморі: хліб, муку, молоко, збіжжя, навіть соломі і сіно. Вони все добро ладували на вози з криком: «На красний флаг!», «Під мітлу буржуїв!».

Не минули й двору батьків Марусі. Дідуся, що став їм на дорозі, побили прикладом, а маму з нечуваною лайкою і брутальністю відштовхнули, хоч вона лише просила залишити хліба для чотирьох діточок.

О Боже! Хіба можна це забути?

Однісі крихітки хліба не залишили, ще її долівку покопали, шукали її там.

Марусі було тоді 8 роів. Забрали батька — не повернувся ніколи. Пригорнувшись до матері, що як задеревіла, без руху, без слова стояла, втирали сльози, а вони чомусь не переставали котитися по обличчі.

Забравши все, московські комуністи, грабіжники, відїхали, залишивши за собою руїну: розбитий двір, порожню хату, комору, а в тій руїні — старенького німчного діда і маму з чотирма малими дітьми. Залишили на певну голодну смерть.

Всі страхіття, які діялись в селі, нагадували давні татарсько-монгольські напади: плачквиління голодних дітей, крики нещасних матерів, страшні, погані лайки розбишак, злбних, бездушних, зарослих, брудних. Забирали все, що знайшли, ламали, розбивали все, залишаючи за собою руїну. Вона бачила маму з широко відкритими очима, мовчазну,

без руху, якби не з того світу, хоч наладовані добром вози вже давно покинули двір.

Ніхто не знав днів. Голод все більше дошкуляв, а їсти не було що, поїли все, що знайшли в городі, лободу, коріння. Колись жвава, говірлива бабуся сиділа непорушно в кутку і висохлими тоненькими губами щось тихенько шепотіла. Мабуть, молилася Богові, була дуже побожна. Та невдовзі і шептати перестала. Встати їй було важко, бо ноги попухли, мов колоди.

Батька забрали, і вони вже ніколи його більше не бачили — куркулем, «кулаком» називали. Мати даремно ходила шукати аж у Суми, за 25 кілометрів, все більше і більше ставала якоюсь дивною.

Звичайно осінь в Україні чудова барвами і багата плодами землі. Здається, Господь обдарував нашу землю особливими благами. Український народ тісно зв'язаний із землею, вона його мати у повному значенні того слова. Український селянин любить свою землю.

Село Терешківка, в якому жили батьки Марусі, пишалося красою, справді «неначе писанка». Того, 1933, року земля-мати особливо щедро нагородила працьовитий народ. Сади вгиналися від яблук, груш, колгоспні клуні тріщали, наповнені урожаєм пшениці, в стайнях ремігала худоба. Терешківці були горді, чесні, ніколи не було суперечок між ними. Весело було колись тут жити. Але того 1933 року це село перемінилося на цвинтарище смерті. Не люди, а тіні тинялися попідтинню, не чути було веселої розмови, а тільки квиління, плач.

Мати часто ходила кудись. Одного дня принесла буханку хліба, гарненько поділила усім. Бабуся відмовилася від своєї пайки, збирала сухою рукою кришки-дрібки по одній і їла. Так, сидячи тихо в куточку, бабуся скоро померла. Поховали небогу, і ніхто не заплакав, бо вже і сліз не було, висохли.

Того 1933 року і зима прийшла рано. Ограбований, обдертий народ, виморений голодом, дивився смерті в очі.

Кремезний ще не так давно дід все більше схилився додолу, очі геть запалися, став мовчазний, безладно звисали руки. Мати ходила днями шукати поживи для голодних

дітей. Яюсь раз принесла з проса полови, стовкла у ступі і напекла коржиків, а після того у всіх розболілись животи. З горя і розпуки була як не при собі, ходила, чогось шукала, часто і дітей не помічала, неначе чужа. Одного дня пішла і вже ніколи не повернулась.

З дідом діти ходили шукати хліба, а надворі було морозно, вже сніг лежав на землі. Десь у полі знайшли буряк і з'їли зразу, сирий. Шукали коріння і варили юшку. Маленька сестричка Віра вже не просила їсти, тільки ручку прстягала, вся опухла... Так і вмерла, з протягнутою ручкою. Так і поховали її... Вже й голоду не відчували. Шкіра на тілі висохла, тріскалась, страшно пекла і боліла. Одного дня, втомлені, сіли з дідом під тином спочивати, а було дуже холодно. Там дід і вмер, не витримав. Змерзлу, перелякану дівчину люди з того села підбрали, підкріпили, а село те було не українське, а російське, люди мали всього доволі, не знали голоду. Вони і поховали діда в ямі.

Не було мами, не було батька — десь замучили комуністи, поховали маленьку сестричку, і діда не стало. Лишилися круглими сиротами дві сестри, опухлі з голоду, хворі. Навколо могили і руїна, над якою день і ніч крякало вороння. Де-не-де плентались тіні, не схожі на людей...

Маруся пам'ятає, що їх із сестрою підбрали на дорозі і скинули в якомусь млині. Давали раз на день горнятко рідкої юшки, з голоду діти гризли сухі кістки. Маруся не видержала: залишила все за собою і пішла в невідоме. На залізничній станції чужа жінка взяла її із собою в село і примістила в радгоспі (колись там був монастир) на працю. Там дівчинка і прожила до 1939 року.

* * *

Тепер Маруся живе в Америці. Хоч багато років проминуло, вони не зуміли затерти страхіть, пережитих в її дитинстві. Жахливі марива штучного голоду, створеного большевицькою Москвою в Україні, супроводжують її невідступно й тепер, у старшому віці.

В тяжких хвилинах душевної тривоги вона завжди шукає помочі у Матінки Божої. Пані Марія глибоко вірить в її поміч і покров.

Олесь БЕРДНИК

Кобзарю

Кобзарю, кобзарю, куди ти
прямуєш?

— На вольную волю...
Кобзарю, кобзарю, хто шлях тобі
вкаже?

— Вітри в чистім полі...
Вітри в чистім полі...

Кобзарю, кобзарю, що в полі
шукаєш?

— Прадавню могилу...
Кобзарю, кобзарю, а що в тій
могилі?

— Незміряна сила!..
Незміряна сила!..

Кобзарю, кобзарю! Чи сила та
встане?

Устане, поставне!
Кобзарю, кобзарю, коли те
настане?

— В уроче світання!
В уроче світання!

Кобзарю, кобзарю, в очах твоїх
темно!

— А в думці світає...
Кобзарю, кобзарю, ти плачеш
печально!

— А серце співає...
А серце співає...

Кобзарю, кобзарю, чи вернешся
з поля?

— Вернуса, вернуса...
Коли, мій кобзарю?
— Як встане з могили
Забута Матуса,
Прадавна Матуса...

Наймолодші учні Ю. Китастого з групи „Фіялка” з Куритиби

З ЖИТТЯ СУМ У АВСТРАЛІЇ 8-Й ЗДВИГ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Улітку 1989 р. на далекому від Європи і Америки континенті — у Австралії — зразково пройшов у місті Сідней 8-й з черги Здвиг СУМ під гаслом Тараса Шевченка: «І чужого научайтесь й свого не цурайтесь».

У Здвізі взяли участь майже 500 сумівок і сумівців. Здвиг відкрився внесенням прапорів та сумівським гімном «Вгору прапори» і вступним словом голови Крайової Управи СУМ друга Степана Романіва. Відбувся великий конкурс сумівських мистецьких одиниць. Після ділових звітів і нарад відбулася роздача нагород та спільний спів національного гімну «Ще не вмерла Україна» учасниками і гостями.

Дорогі читачі «Крилатих» у вільному світі! Щоб дати вам нагоду довідатися, скільки і які гуртки самодіяльності СУМ працюють у Австралії, публікуємо тут список. Радіємо успіхами наших друзів і подруг у тій країні, а одночасно прохасмо подумати над питанням: а скільки при вашому Осередкові чи Відділі діє мистецьких аматорських гуртків? А якщо їх немає, то чому?

Чи знаєте, що Святковий Злет СУМ відбудеться у 1992 році у Мельборні, в Австралії?

Церква в Микуличині — Олени Кульчицької

КЕРІВНИКИ МИСТЕЦЬКИХ ОДИНИЦЬ СУМ В АВСТРАЛІЇ, 1990 р.

**ОСЕРЕДОК ім. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА —
АДЕЛЯЙДА**

Співочий Гурток, дир. подруга Галя Чубата, муз. супровід д. А.Ситник.

Бандуристи, подр. Наталка і Юрій Полішко.

Танець — Сольо, подр. В.Гирич, хореогр. д. Б.Лунишин.

**ОСЕРЕДОК ім. СТЕПАНА БАНДЕРИ —
ДЖІЛОНГ**

Співочий Гурток «Барвінок», кер. д. С.Сікора, муз. супр. д. І.Сем'янів.

Танковий Ансамбль «Ластівка»: Молодша група, кер. д. П. і подр. О.Артим, Старша група, кер. д. М. і подр. Н.Ткачук.

**ОСЕРЕДОК ім. ЄВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ —
КВБІСН**

Мішаний Хор «Маківка», Співочий Гурток «Ластівка», кер. д. Т.Кородай, муз. супров. д. Я.Гладенький.

**ОСЕРЕДОК ім. гетьмана ІВАНА МАЗЕПИ —
МЕЛЬБОРН**

Мішаний Хор «Черемош», дириг. д. М.Костюк, Чоловічий Хор «Черемош», муз. супровід д. Я.Вашенко, Танковий Ансамбль «Верховина», мист. кер. подр. Н.Моравська.

Оркестра «Верховина», муз. кер. Річард Стацевіч: Молодша група I, керівники — подр. Н.Шкудар і Т.Когут, Молодша група II, керівник — подр. Г.Сенів, Середня група I, керівник — подр. Г.Сенів, Середня група II, керівники — подр. Н.Моравська і М.Янишин. Старша група I, керівник — подр. Н.Моравська, хореогр. подр. М.Лех, Старша група II, керівники — подр. Н.Моравська і д. Т.Галас.

Тріо сестри Ван-Де-Кемп: подр. Тереса, Сося, Сузанна, муз. супровід д. Д.Юрчишин, д. М.Горпинець.

**ОСЕРЕДОК ім. ген.-хор. ТАРАСА ЧУПРИНКИ —
СІДНЕЙ**

Мішаний Хор «Сурма», дириг. д. Т.Фіголь, муз. супр. Е.Франдель.

Драматичний гурток ім. В.Івасюка, режисер подр. К.Атаманюк.

Танковий Ансамбль «Заграва»: Молодша група, керівники — подр. Х.Кассар і д. Я.Дума, Середня група, кер. д. А.Новицький, Старша група, кер. д. А.Новицький.

ІСТОРІЯ КОЗАЧЧИНИ

КОЗАЦЬКІ ЗВИЧАЇ

Пізніше кількість козаків збільшилася, вони ставили собі оселі в степу, розвели господарство, а для оборони заснували собі нову Січ на Микитиному Розі. У козаків виробилися окремі військові звичаї.

Запорізьке військо було піше і конне. Кожний козак старався мати коня до походу, але до бою запорожці йшли пішки.

Козацька зброя — то була шабля і рушниця. Бідніші мали тільки луки, списи й сокири. Під час воєного походу козак ніс також лопату, сокиру, шнури, косу й інше потрібне знаряддя. Спочатку запорожці не мали окремого убрання й одягалися так, як міщани або селяни. З часом козацька старшина почала носити краще убрання: під спід жупан, підперезаний поясом, наверх контуш з довгими рукавами, що були розрізані на кінці, широкі шаравари, шапку з високим верхом, чоботи з халявами. Але бідніші козаки вбиралися просто, як то співали у пісні: «На козакові шапка-бирка, зверху дірка, травою підшита, вітром підбита — куди віє, туди й провіває, козака молодого прохолоджає!».

На чолі всього запорізького війська був **гетьман**. Він був найвищий начальник козаків, давав накази війську, командував у воєнних походах, правив на Січі і на цілому Запоріжжі. Його відзнакою була булава — срібна палиця з кулею на кінці. Як гетьман виходив перед військом, над ним несли бунчук, палицю з довгим волосінням з кінських хвостів. Козак, що ніс бунчук, звався **бунчужний**. При гетьмані був писар, що писав усі військові письма й гетьманські універсали, тобто оповіщення; його відзнакою була печать, каламар і перо. **Обозний** мав нагляд над козацьким табором і

артилерією. Судді судили козацькі провини. **Осаули** розвозили військові прикази.

Військо ділилося на **полки** по тисячі людей. Над кожним полком був **полковник**; його відзнака була мала булава або пірнач. **Сотники** командували сотнями, **отаман** десятками або курінями. Старший, що правив на Січі у відсутності гетьмана, звався **кошовий**. **Хорунжі** несли козацькі прапори. Кожен полк мав окремий прапор зі своїм знаком: на одному був козак з рушницею і шаблею, на другому хрест, сонце і місяць, на іншому меч або стріла.

Козаки мали також свою музику, довбишів, що били в барабани, трубачів з трубами і сурмачів з сурмами. Козаки кликали себе товаришами. В листах писали «пановетовариство» або «панове-молодці».

Для важливих справ козаки скликали раду. На майдан на Січі виходили довбуші і били в барабани. На цей знак козаки виходили із своїх куренів і ставали у велике коло, лишаючи посередині вільне місце. Тоді приходила старшина — гетьман, писар, обозний, судді, осаули, полковники і ставали посеред війська. Гетьман казав, для якої справи скликав раду, і питався, яка думка товариства. Тоді промовляли наперед старшина, потім козаки і під кінець всі окликами давали знати, як треба порішити діло.

На раді відбувався також вибір нового гетьмана. Старий гетьман, що через неміч або старечий вік не хотів гетьманувати, скликав раду і зрікався свого чину: на килим, застелений посеред військового кола, складав свої відзнаки: булаву і бунчук. Тоді старшина і старі заслужені козаки, що мали повагу між товариством, подавали імена кандидатів на гетьманське місце. Козаки криком давали знати, кого хочуть мати за гетьмана.

Вибраний на гетьмана спочатку відмовлявся, говорив, що він недостойний того звання, просив вибрати кого іншого. Але козаки вітали його окликами, кидали вгору шапки й силували стати гетьманом. Тоді старшина давала йому гетьманські відзнаки, і він починав старшувати над військом.

(Далі буде)

ПОСЛИ ДЕРЕВЛЯН ДО ОЛЬГИ

Хоч помстились деревляни,
Та не заснуть уночі.
Оглядаючись, лягають,
Бачуть Ігоря, сплючи.

Хочуть з Ольгою миритись,
До княгині шлють послів,
І у Київ прибуває
Нагло декілька човнів.

І з промовою до Ольги
Обертаються послі:

«Ми не битися, княгине,
А миритися прийшли.

Ти за вовка вийшла заміж,
Ну, й забили ми його,
А тепер тебе ми заміж
Віддамо вже за свого.

Князь наш, Мал, тебе угледів
І відразу покохав,
І оце до тебе, Ольго,
Старостів своїх прислав».

Ольга низько уклонила
І промовила послам:
«Йдіть сьогодні в човен спати,
Завтра ж честь я вам віддам».

І повірили, зазнались,
Запишались послі
І по вулицях до човна
Переможцями пішли.

І коли від Ольги вранці
Посланці до їх прийшли,
Ледве глянути схотіли,
Ледве голови звели.

«Не поїдемо ми кіньми,
Пішки теж ми не йдемо —
Понесіть ви нас у човні!»
«Що ж, гаразд, понесемо».

Понесли та враз — у яму!
І засипали живцем:
Так — мовляв — і ви мирились
З нашим Ігорем-борцем.

Так помстилася княгиня,
Так помщаються жінки...
Гей, не бійтеся ставати
Під пранори, вояки!

(Далі буде)

Богдан Стельмах

СТРІЛЕЦЬКІ МОГИЛИ

(Вірш з України, 1989 р.)

Стрілецькі могили понищено вщент.
Лупали, копали, валили, палили...
Лиш де-не-де хрест, де-не-де монумент —
І все — пропадають стрілецькі могили.

А там українські стрільці січові —
Палкі «усусуси» — юнацтво безусе...
Франкові сини, його мрії живі...
Прости нам за них, милосердний Ісусе...

Білили фігури в зелених полях,
По білих містах цвинтарі зеленіли.
В блакитне із жовтого жайворон-птах
Щороку про наші співав Тернопіли.

«Чужинче, кажи Україні, що ми
Наказам її були вірні до скону...»
Могила роздертими стогне грудьми,
І нікому стати в її оборону.

А ти, гвалтівнику безрадних святинь,
Господаре й рабе страшної руїни,
Спинися, лопату іржаву відкинь,—
Тут впали за волю сини України.

Тут наша історія, слава і честь,
Тут нашої долі покривджені мощі.
Народе полеглий, числа тобі несть!
Народе живущий, нема тобі прощі!

Бо хто ми, бо що ми без рідних могил?—
Ставище безводе, пташище безкриле,
Румовища храму у хаосі брил...
Вернім Україні стрілецькі могили!

Без них наша пам'ять достоту як мрець,
Як небо беззоре, як море безхвиле,
Таж он Симоненко, Тютюнник, Блиснець —
Насипмо над ними стрілецькі могили.

Без них наша совість, як той боягуз,
Що страхом життя своє в'яже безсиле.
Таж он Івасюк, Миколайчук і Стус —
Насипмо над ними стрілецькі могили.

Щохвилі комусь уривається шлях.
То дай мені, Боже,— як з праху і пилу
Обернувся знов я на пил і на прах,
Щоб діти і внуки в родинних краях
Звели наді мною стрілецьку могилу.

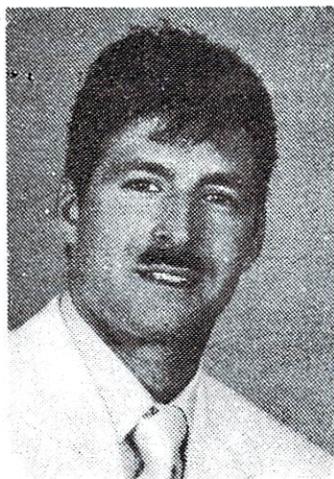
ЮРІЙ ШУХЕВИЧ УЖЕ У ЛЬВОВІ

(УЦІС) — Юрій Шухевич, син головного командира Української Повстанської Армії ген.-хор. Тараса Чупринки — Романа Шухевича, повернувся до Львова в суботу, 21 жовтня, після понад 30-літнього ув'язнення і заслання, повідомляє Григорій Приходько, редактор «Українського Часу».

Ю.Шухевич вже мав декілька зустрічей із львів'янами. Він зустрівся з громадянством біля каменя Шевченка, на дискусійному вечорі з українською молоддю і на літературному вечорі Ігоря Калинця, виступаючи з промовою про поета.

Нескорений Юрій Шухевич втратив зір під час ув'язнення і с калікою другої категорії.

Рівнож твердить Приходько, що: «Він як був патріотом, так і залишився. В ніякому випадку він не віддурається свого батька!».

ВІТАЄМО!

Е.Дубик вступив до військових резервних частин у жовтні 1988 року, в армійському центрі резерв Пенсильванії. Бойовий військовий вишкіл закінчив у Форт-Дикс, Н.-Дж. З професії Дубик є інженером і працює в департаменті транспорту Пенсильванії, де виготовляє плани будови доріг. Середню школу закінчив у 1978 році, а студії інженерії закінчив у Пенсильванійському університеті в 1984 році, спеціалізуючись у будівельній технології.

Молодий підпоручник — це колишній учасник сумівських таборів.

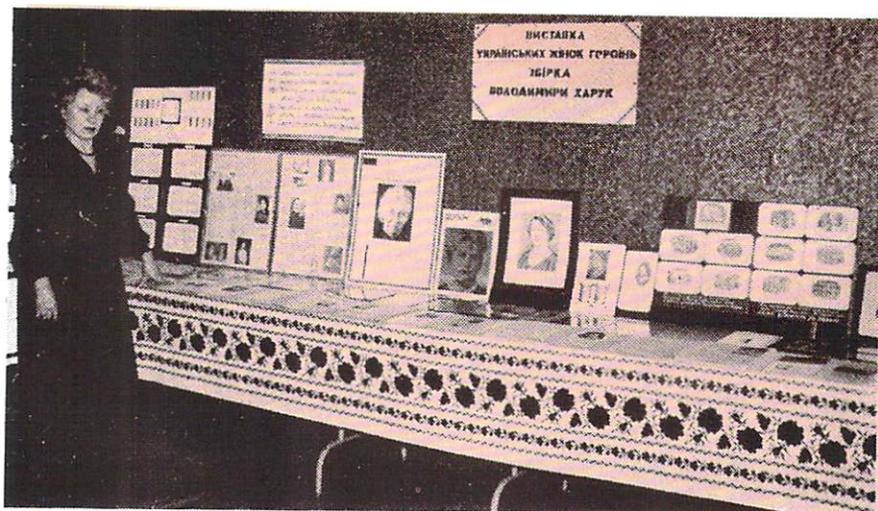
ГОТОВ БОРОНИТИ! ЧЕСТЬ УКРАЇНИ —

ЗА ЗДІЙСНЕННЯ СВЯТИХ ІДЕАЛІВ

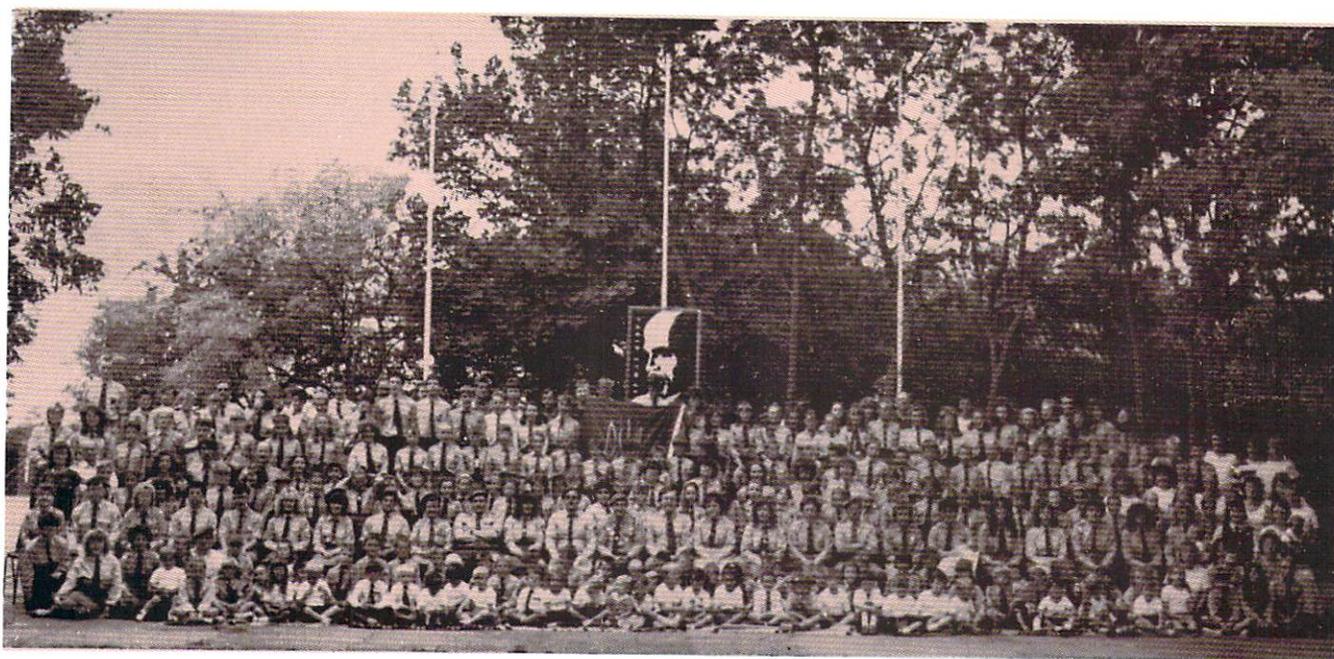
Традиції треба зберігати і шлекати — це нам слід пам'ятати і другим пригадувати. Наші батьки їх нам вчили, на їхніх моральних основах нас виховали. Стративши нашими прадидами трудом і досвідом здобуті культурні надбання, ми стратимо наше національне обличчя.

Місяць лютий для нас, українських жінок, особливо важний, бо ми присвятили його українським жінкам-героїням і відзначуємо його з глибоким пієтизмом. «День Героїнь» повинен бути виразом наших національних почувань, засвідченням нашої глибокої пошани до них.

Виставка, присвячена українським жінкам-героїням — збірка Володимирі Харук, Нью-Йорк

СУМ В АНГЛІЇ

На зразковій сумівській оселі «Тарасівці» в Англії — молодь під портретом і з духом Тараса Шевченка

ПИСЬМЕННИК – БАНДУРИСТ

Талановитий письменник і музикант, невтомний працівник на мистецькій ниві Гнат Хоткевич завдяки своїй природній обдарованості і невичерпній енергії виявив себе у різноманітних ділянках творчості і в кожній розкрив щось нове, оригінальне, притаманне лише йому.

Повістяр і драматург, перекладач і мистецтвознавець, етнограф і фольклорист, композитор і диригент, режисер і керівник театральних колективів, літературний критик і актор, бандурист і музичний педагог — таке широке поле уподобань мав цей славний культурний діяч.

Народився Гнат Хоткевич 31 грудня 1877 року в Харкові в сім'ї робітника. Обставини життя, коли доводилось зі своєю матір'ю, що була в наймах у купця, щороку влітку виїздити на літнисько в село Дерначі, віддалене на 14 кілометрів від Харкова, дали змогу юному Хоткевичеві добре пізнати селянський побут, слухати народні пісні, що їх співали бандуристи і сам полюбив бандуру та став учитись гри на ній і у 18 років показав себе видатним майстром бандури.

Закінчивши в 1894 році реальну гімназію, Хоткевич вступає до Технологічного інституту в Харкові, звідки його звільняють з останнього курсу за участь у студентських розрухах.

У час своєї вимушеної перерви в студіях Хоткевич вступає до хору Миколи Лисенка, що роз'їздив тоді по Україні і дістає місце соліста-бандуриста.

Одержавши, нарешті, дозвіл продовжувати освіту, він успішно закінчує Технологічний інститут і далі працює за фахом у технологічному відділі Харківсько-Миколаївської залізниці. Хоткевич виявляє живе зацікавлення до літературного та театрального життя і пише статті «Новини нашої літератури», «Сучасний стан теперішнього українського театру» та інші, що їх у 1900 році друкує журнал «Літературно-Науковий Вісник» у Львові під прибраним прізвищем автора як Гната Галайди.

У грудні 1902 року в Харкові зібрався XII Археологічний з'їзд, який у програмі своїх нарад запланував також розглянути старовинну народню творчість кобзарів. Організаційний комітет з'їзду просив Хоткевича підготувати виступ на з'їзді кобзарів, що Хоткевич і зробив.

Перед виступом бандуристів Хоткевич мав вступну доповідь «про кобзарів і кобзарство». У виступі взяло участь багато бандуристів. Подихом стародавніх часів віяло з естради, коли на ній з'явилися сиві старці і заспівали пісні під акомпаніамент своїх музичних інструментів.

Виступ бандуристів на з'їзді мав велике значення. Він довів, що надбання бандуристів, їх самобутня творчість має велику цінність і вимагає наукової розробки. Вступ розкрив також сумну долю бандуристів, які співають на вулицях і ярмарках та терплять усі переслідування влади. І врешті виступ довів, що народній інструмент бандура має великі можливості не лише для сольових виконавчих народних пісень, а для естрадно-ансамблевих виступів.

Хоткевич відверто засуджував органи влади за їх утиски і переслідування кобзарів. Це викликало гнів влади і Хоткевичеві було заборонено в 9 губерніяльних містах виступати з концертами чи доповідями.

В 1903 році Хоткевич організує при новопобудованому старанням «Товариства грамотності» Народному Домі в Харкові драматичний гурток з робітників головно паротяго-будівельного заводу. Цей гурток став справжнім театром зі складом 150 осіб. Хоткевич працював там як режисер під своїм прибраним прізвищем Галайда.

Він бере участь у революції 1905 року і після її поразки виїздить до Галичини. З бандурою Хоткевич об'їздив усю Галичину і Буковину. Його майстерність гри на бандурі високо оцінив Станислав Людкевич.

Оселившись на мальовничій Гуцульщині, Хоткевич захоплюється красою її природи, побутом гуцулів, вивчає їх місцеву говірку і задумує заснувати гуцульський народний театр. За допомогою ініціативного енергійного гуцула Йосипа Гулейчука він створює з молодих гуцульських селян товариство в 25 членів і організує при ньому постійну драматичну трупку. Для неї Хоткевич створює спеціальний репертуар з кількох п'єс, одну з них історичну «Довбуш», другу етнографічну «Гуцульський рік», ще одну фантастичну «Не просте», побутову «Практикований жовнір». Ці сценічні твори дуже прості змістом і будовою,

написані гуцульською говіркою з простотою поняття і способів виразів надавали виставам гуцулів своєрідного стилю і кольориту.

Протягом трьох років Гулейчук і Хоткевич з цією трупкою об'їхали всю Галичину, виступали теж у Львові, а далі в Чернівцях, маючи скрізь великий успіх.

Історик українського галицького театру Степан Чарнецький з приводу вистав театру Хоткевича у Львові писав: «Перед очима ставала вся Гуцульщина і власне в тому етнографічному фольклористичному елементі скривалася вся краса і сила «вистав», та безпосередність світу, яку вони відкривають, його темпераментова живість та незвичайна пластика».

В 1917 році Хоткевич підготував першу частину свйого «Підручника гри на бандурі», який був виданий у друкарні наукового товариства ім. Шевченка у Львові в 1909 році. Працює він теж у ділянці літератури. Майже одночасно з творами Коцюбинського, сповненими оптимізму, любови до життя, до первісної краси природи, що оповили етнографічно-романтичний сюжет, і з повістю «Земля» Кобилянської виступив у тому жанрі і Хоткевич зі своєю повістю «Кам'яна душа», вперше видруковано в 1911 році в Чернівцях.

Туга за вужчою батьківщиною спонукає Хоткевича 12 лютого 1912 року повернутись на Наддніпрянщину і на четвертий день по приїзді він був заарештований, але наприкінці 1912 року його звільнили москалі забракам вини.

Хоткевич поринає знов у працю, виступає з лекціями та концертами, збирає етнографічні та фольклорні матеріали, пише літературні твори.

З початком війни його як неблагодійного висилають за межі України і до Харкова він повертається лише після революції. Знов поринає Хоткевич у працю, перекладає старовинну індійську драму «Шакунтала» Калідасі, Шекспіра, Мольєра, Шіллера, пише розвідки з історії галицького театру. Перший випуск «Народній і середньовічний театр у Галичині» був виданий у 1924 році в Харкові.

Хоткевич бере активну участь в організації та вишколі полтавської капелі бандуристів, також провадить курси гри на бандурі при Харківському музично-драматичному інституті.

В 1930 році виходить його цінна розвідка «Музичні інструменти українського народу», де він дав глибоку характеристику бандури, цимбалів, бубна та інших інструментів. Також у 1930 році він перевидав свій «Підручник гри на бандурі», дописавши другу і третю частини.

Як композитор, Хоткевич створював романси на слова Шевченка, Франка, Лесі Українки, Щого-

Панько Незабудько

ПЕРЕГОНИ

Хвалився хвалько-комуніст
Сорок з гаком років:
— Буржуя зловлю за хвіст,
Ось ще пару кроків!

Та виходить навпаки:
Наперекір гаслам,
Нема на хліб вже муки,
Ні сала, ні масла.

Замість діла — безпуття,
Замість щастя — горе.
Дише сірістю життя,
Пусткою — комори.

А тим часом, як на злість,
У капіталістів
Хліба, всього — завались!
Не хочеться й їсти.

Дяді Семові Пан-Біг
Помага, нівроку:
Несе Дядя повний міх,
Тяжко ступить кроку.

За ним Ванька вслід біжить,
Мов вискочив з річки:
— Дядьку Семку, допоможіть!
Продайте пшенички!

Помогти? Будь ласка! Ось
Він це мигом зробить,
Не питаючи, що хтось
Хоче його вгробить.

В перегонах закульгав
Ванька на сміх світа...
Чи не йому ж перш черга
Простягнуть копита?

лева, Федьовича, Тичини, написав «Гуцульську сюїту», хорову поему «Байда», музичну драму «Бура на Чорному морі».

В ділянці літератури пам'яткою захоплення Хоткевича Гуцульщиною були його «Гуцульські оповідання» про життя і побут гуцулів. Крім «Кам'яної душі» створив він повість «Авірон», «Довбуш» і роман «Богдан Хмельницький».

У драматургічній ділянці йому властиві захоплення мотивами соціальної боротьби з намаганням творити символічну драму. В драмі «Лихоліття» дав образи з часів революційної хвилі 1905 і 1906 років, у драмі «Молодий Криштоф» пробував за прикладом Лесі Українки передати сучасні настрої в стародавніх історично-побутових обставинах, виявляючи особливу в психологічних драматичних сценах. Написав він теж драму «О полку Ігоревім», цикл «Гірські акварелі», а останньо працював над великою театрологією про Шевченка «З сім'ї Геніїв». Дві перші частини: «Тарасик» і «Тарас» були скінчені, але ніде не друковані. Над двома останніми: «Тарас Григорович» і «Шевченню» він працював, але не скінчив.

У лютому 1938 року Хоткевич був заарештований комуністами і 8 жовтня того самого року помер в ув'язненні. Багато творів його у зв'язну з арештом загинули.

Пам'ять про Гната Хоткевича, обдарованого в різних ділянках мистця зберігається в українському народі вдома і за кордоном України.

ШКОЛА КОБЗАРСЬКОГО МИСТЕЦТВА

З ініціативи працьвитого і жертвенного громадянина Миколи Чорного у Нью-Йорку — в Америці і в кількох інших частинах вільного світу нині голосно лунають чарівні звуки бандур і українські пісні. М.Чорний із своєю дружиною та донькою доклали дуже багато зусиль, часу і грошей, які вони заробляють на щоденній праці, щоб по світі лунав наш славний історичний музичний інструмент БАНДУРА — КОБЗА. Його заходами була вже багато років тому створена в Нью-Йорку Школа Кобзарського Мистецтва.

Учні і студенти Школи Кобзарського Мистецтва змінюються, як і їхні диригенти: одні виїжджають, інші закладають свої родини, а ще інші — підростають і малими вже приходять вчитися грати на бандурах. Тих, хто вмів грати на бандурі, люди називають кобзарями.

Від 1981 р. Микола Чорний видає з іншими працівниками єдиний у всім світі журнал кобзарського мистецтва «БАНДУРА». Такого гарного журналу, з багатьма світлинами, з розповідями про кобзарів немає навіть в Україні.

Вже вийшла, у трьох книжках, «Історія Школи Кобзарського Мистецтва» заходами, трудом і коштом п-ва Чорних, а також велика «Збірка кобзарських листків» (такі виходили давніше). Це все — цінні матеріали до історії українського кобзарського уміння поза межами України.

М.Чорний вже кілька разів відвідував і Південну Америку, де також поширює гуртки кобзарського мистецтва, в Америці збирає пожертви, а в Аргентині та Бразилії дарує бандури.

Хто не має нагоди почути наших дорослих і молоденьких бандуристів і бандуристок, той може почути їхню прегарну, дзвінку гру на бандурах та співи з «касеток», із записів на стрічку. Стараннями Ліди Чорної та Лілі Павловської у 1985 р. вийшла

касетка «Кобзарський концерт» із запису в залі — чудесно музику і спів та її гучні оплески глядачів у великій «Тавн Гол» у Нью-Йорку. Там чудово звучать наші колядки і щедрівки.

А вже справжнім мистецьким артизмом вражає інша «касетка» — Ансамблем Бандуристів під назвою «Ансамбль Школи Кобзарського Мистецтва у Нью-Йорку», видана до 10-річчя з часу заснування Школи. Там диригує талановитий син талановитого бандуриста-батька, с.п. Григорія Китастого — Юліян Китастиї, справжній майстер бандури, гри і співу. Касетку випустила фірма «Свсан» у Монреалі, в Канаді, в 1983 році — прегарний, професійний запис, а репертуар цікавий і різноманітний.

Чимало сумівців належать до Школи Кобзарського Мистецтва у Нью-Йорку, а деякі с і в інших містах, у гуртках чи капелях бандуристів. Багато дівчат-бандуристок належали до славної Дівочої Капелі СУМ у Детройті, під диригуванням маестра Петра Потапенка...

Дякуємо Миколі Чорному за труд і посвяту для української музичної культури! Нині йому вдячні українці за кордоном, а приїде час, що подякує і вся вільна Україна. (л.п-а).

SCHOOL OF BANDURA

84-82 164th Street

Jamaica, N.Y. 11432

НА КАНАДСЬКІЙ ТЕЛЕВІЗІЇ

У місті Вінніпегу вже багато років провадить Драматичну Студію та Український Дитячий Театр відома культурна діячка Наталія Башук-Леонтович.

На світлині: виконавці патріотичної вистави Бориса Грінченка «Степовий гість», під режисурою п-ї Н.Башук-Леонтович, після показу її еси на канадській телевізії восени 1989 р. у головних ролях виступали: А.Мазур, І.Заблюцька, Я.Паламарчук, Д.Дмитришин, Я.Василюк та ін. Радіємо успіхами і тим, що українського театрального мистецтва підучується здібна українська молодь!

СУМІВСЬКА ІМПРЕЗА В ПАЛАТАЙН, У АМЕРИЦІ

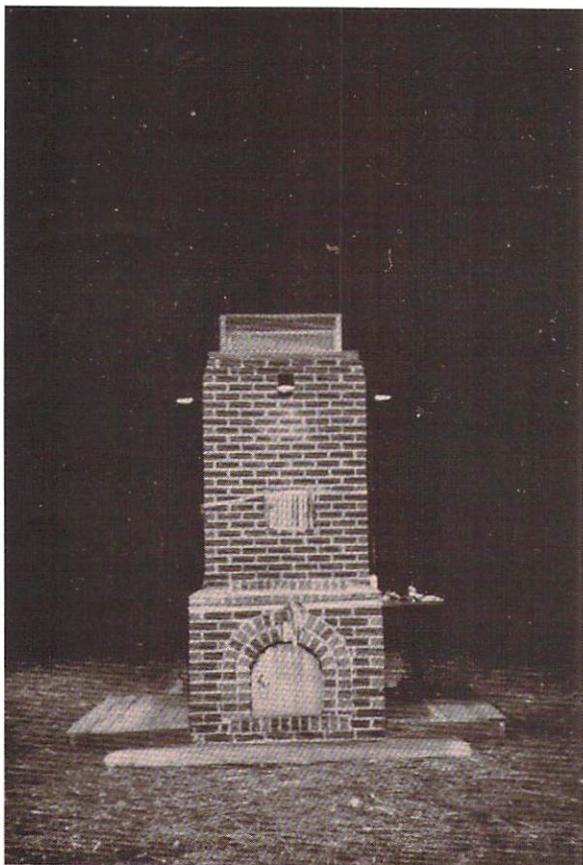
Площа та Дім СУМА—ООЧСУ в м. Палатайн в суботу, 7 жовтня 1989 р., були місцем оригінальної та корисної імпрези. Підготував і перевів її місцевий Осередок СУМ-у ім. полк. Дмитра Вітовського.

Оригінальною вона була тим, що хоч в запрошенні на неї писалося «Печення бараболі» — то все ж таки було там ще щось «екстра». Осередок мав нагоду представити своїм гостям, в числі поверх 100 осіб, свій найновіший господарський здобуток — стилєво муровану піч, на якій надворі можна не лише бараболлю пекти чи смачний хліб, але й різні м'ясива, як також вудити рибку чи ковбаси. Конструктором та керівником будови цього так званого «барбекю» (так популярного в Америці) був сумівець-сеньйор Петро Гасюк з очевидною допомогою інших членів Осередку. Цю піч місцеві організації матимуть нагоду використати на своїх літніх імпрезах та гостинах.

Найбільше, однак, на успіху цього вечора виграла сама її добра ціль — придбання фондів з призначенням на допомогу відродженому СУМ-ові в Україні. Цим «лицарі Вітовського», дружинники і дружинниці в Осередку, котрі в більшості «мають владу» в Осередку, ще раз доказали, що їхні нові ідеї та почини і цим разом були на часі.

А солідна мурована піч залишається ще одним новим удосконаленням, що її нові молоді сили вводять ефективно в цьому «Українському Центрі» — Домі СУМА-ООЧСУ в Палатайні, біля Чикаго.

В.К.

Ганна Черінь

ВІЙНА З МЕТЕЛИЦЕЮ

Павлусь повечеряв і на одній нозі пострибав через цілу кухню до телевізора, щоб ще впіймати свою улюблену програму про Багатиря. Павлусь мріяв, що коли він виросте, то купить собі такого крилатого плаща, як у Багатиря-чародія і полетить-полине над цілим світом, шукаючи тих, хто потребує допомоги...

— А ти це куди?— спинив його тато.

— Туди,— кивнув головою Павлусь.— До телевізора.

— А ти у вікно дивився?

— Дивився й нічого цікавого там не бачив. Сніг та й сніг...

— Ото ж то й є. Сніг мете і не спиняється. Така завірюха піднялася, що до ранку може нашу хату цілком замести.

— Невже?— зрадів Павлик.— От було б добре! Ми б сиділи, як на Північному Полюсі, і не треба було б до школи йти...

— Але мені й мамі на працю треба йти. Що б то було, якби всі люди по хатах сиділи? А хто би працював? Хто би хліба напек, з фарм молока привіз, за машинами доглядав, пошту розносив? Не можна сидіти, склавши руки, треба працювати. От хоч би й ти: поглянь у вікно, скільки вже снігу намело! Треба брати лопату в руки та мерщій відкидати сніг.

— Може, ти з мамою, а я потім, як скінчиться моя програма?— нерішуче запитався Павлик.

— Потім буде темно, тепер дні короткі. І взагалі, вироби собі звичку: спершу зроби діло, а тоді відпочивай. А щодо мами — то зятям, що ти вже виріс. Ми з тобою чоловіки, а наша мама — жінка; вона невеличка, делікатна, ніжна, їй тяжкої роботи робити не слід. Ходімо з тобою сніг відкидати, щоб вранці мама могла двері відчинити!

Ось Павлик одягнувся, взув високі теплі чоботи, взяв хутрянні рукавиці. Відімкнули гараж, взяли лопати... Лишенько! Не знати, звідки почати, стільки снігу. Сніг хрумкий, сипкий, як станеш, то й провалишся. А метелиця аж гуде, сипле сніг так, ніби теж велику лопату в руках тримає, багато більше, ніж Павликова. Павликові аж вдалося, що

До фото. Українська поетеса і письменниця Ганна Черінь біля ялинки з прикрасами-ляльками її власного виробу. Америка.

він тую метелицю бачить: така велика біла баба, хусткою по самі брови закутана, і регоче, і танцює, снігом очі засипає...

— А я тебе не боюсь! Я із тебе теж сміюсь!— відповів Павлик.

Метелиця сипнула на нього снігом так, що Павлик аж заточився, але не впав. Стиснув лопату міцніше, туди-сюди хвіль! Хвіль! Відкидає на два боки. Тато вийшов на хідник, швидше чистить доріжку, щоб люди не втоптали снігу. Хоч правда, мало хто й ходить в таку непогоду.

Відкидав Павлусь сніг аж до самого хідника, з татом зустрівся.

— От молодець!— похвалив тато.— Справжній козак. Добре працюєш, а руки не болять?

— Ані трохи,— хоробро закричав Павлик, хоч руки йому таки боліли. Оглянувся — вся робота пропала: зла бешкетниця-завірюха все знову позамітала!

ВЕСЕЛІ БАЄЧКИ

БАЙКА — це коротенький вірш, веселий, жартівливий. У байках чи то висміюються якісь людські хиби, недотягнення невміння. Поети, які пишуть байки, зветься байкарями.

Найбільшим українським байкарем є Леонід Глібов.

А в наш час багато гарних байок написав байкар Іван Манило, який походив із Запоріжжя в Україні, а помер у Америці, в місті Вайнленд. Публікуємо байки Івана Манила.

У одній, найкоротшій, автор висміює тих людей, які багато хваляться, а нічого не роблять. Тому він каже у кінці басчки, що «з великої хмари — дрібен дощ», себто дуже мало користи... У байці «Пшениця та лопух» висміює лопух — погану рослину, шкідника на полі, бо лопух нічого людям не дає, а з пшениці печуть хліб і булочки. У байці «Горбатий цар» байкар Іван Манило критикує кривавого диктатора-большевика (комуніста) Сталіна, який думав, що він буде вічно панувати над людьми, але народи вже почали виступати проти ката...

— Не журись, сину, — цей верхній сніг легший, ніж той, що ми повідкидали. Ось ходімо на нього вдвох, ти кидай вліво, а я вправо.

Вдвох працювати вдвоє швидше. Впоралися з новими заметами, і метелиця перестала. Видно, втомилася й не могла собі дати раду з такими супротивниками.

— Ходімо вже в хату. Мама напевно турбується, чи ми десь у снігу не замерзли.

Ой, як гарно в хаті! Як тепло, як затишно! Павлусь аж довкола озирнувся — чи це справді їхня хата, така привітна і гарна?

— Що, добре в теплій хаті? — вгадав його думки тато. — Ми тільки в себе на подвір'ї були, а я пригадую, як колись я відбився від своєї частини й заблудив у лісі. Така метелиця була, як тепер, а, може, ще й страшніша. У лісі темно, але сніг блищить, аж сяє. Птахи і звірі поховалися, ані ворона не каркне, ні зайчик не вибіжить... Лиш я

Іван Манило

ПШЕНИЦЯ ТА ЛОПУХ

Посеред ниви зріс Лопух,
Під сонцем владно красувався,
Любив кричати на весь дух:
«Я тут з усіх найкращий вдався!
Погляньте, лист широкий мій
Цілує вітер-дніпровій
І корінь мій в землі глибоко
Спива цілющі ніжні соки.
А ти, Пшениченько, дурна,
У пір'я вбаралася зелене...
Вклонись мені! Адже весна
Цвіте, мов зіронька, для мене...»
Повз ниву їхав Селянин,
Пшениці лагідно спитався:
«О, чий це тут горлатий син
Так сміло розкричався?»
Пшениця в відповідь: «Лопух...
Мені — не ворог, та й не друг!»

ВЕЛИКА ХМАРА

Велика Хмара гомонить,
Бринить.

І блискає до площ...
А Дуб гіллястий тільки кпить:
«Велика Хмара — дрібен дощ!»

— один бреду в снігу по пояс, і ні дороги, ні живої душі нема. Вже думав, що пропаду в заметах. Аж раптом ні звідси, ні звідки — вогник блимкнув. Якась хата на хуторі. Я перехрестився, Богові подякував і з новими силами подався на той вогник, благаючи Бога, щоб вогник той не згас. Тато замовк і замислився.

— Ну і що, тату, хто там був у тій хаті? — нетерпляче спитав Павлусь.

— Там жили добрі люди. Я постукав, мене впустили, зразу кинулись мої відморожені вуха, ніс і руки розтирати, нагодували мене й гарячим липовим часм напоїли. Коло мене ходила й про мене піклувалася дуже гарна, вродлива дівчина... Я її полюбив. І тепер люблю.

— Полюбив ту дівчину? А як же мама? — ревниво запитав Павлусь.

— Та дівчина була твоя мама, Павлику.

Леонід Глібов
Ілюстрації О.Судомори

К ОНИК СТРИБУНЕЦЬ

У степу, в траві пахучій,
Коник, вдатний молодець,
І веселі, і співучий,
І проворний стрибунець.

Чи в пшениченьку, чи в жито
Досхочу розкошував
І цілісіньке літо
Не вгаваючи, співав.

Розгулявся на всі боки,
Все байдуже, все дарма...
Коли ж гульк — у степ широкий
Суне злючая зима.

Коник плаче, серце мліє;
Кинувсь від до Муравля:
— Дядьку, он зима біліє!
Ох, тепер же згину я!

Чуєш? В лісі ворон криче,
Вітри буйнії гудуть.
Порятуї, порадь, земляче,
Як це лихо перебудуть!

ЗИМОВИЙ САД

У саду, у саду
Грас вітер на дуду,
Ще й у свищик свище
Лютій морозище!

У холодному саду
Я сьогодні не знайду
Ані комашинки,
Ані комаринки.

Всі комахи — у землі
Під корою, на ріллі
Полягали спати,
Зиму переждати.

Хай собі у саду
Грас вітер на дуду,
Хай у свищик свище
Лютій морозище.

Леонід Полтава

ІВАСИК і його АБЕТКА

МИ Є ДІТИ УКРАЇНСЬКІ

(гуртова деклямація)

Ми є діти українські,
Хлопці та дівчата —
Рідний Край наш — Україна,
Красна та багата.

Рідне небо, ясне сонце,
Місяць, зорі срібні,
Рідний нарід — українці
Всі до нас подібні.

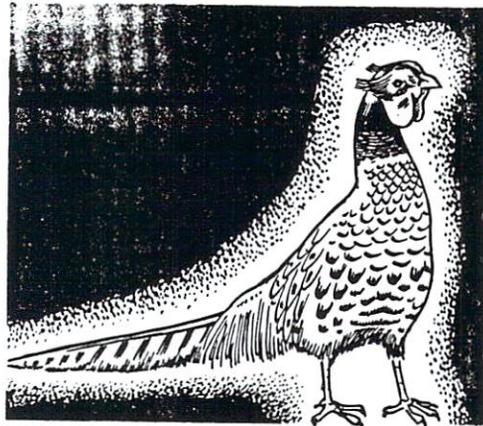
Рідна віра — Свята Трійця
І Пречиста Мати,
Рідна мова — нею вчилися
Бога прославляти!

Присягаєм — наш Край Рідний
Над усе любити,
Рідний нарід шанувати
І для нього жити!

Присягаєм — рідну віру
Завжди визнавати,
По-українськи говорити,
Молитись, співати.

Як ріка вгору не піде,
Як сонце не згасне,
Так ми того не забудем,
Що рідне, що власне.

Що нам рідне, те нам буде
І красне і гоже!
Присягаєм, що так буде!
Поможи нам Боже!

ФАЗАН

В кольористе пір'ячко вбрались фазани,
А хвости розправили віялом вони.
У траві, над річкою, йде родина в ряд:
Фазан з фазанхою й троє фазанят.

ХОВРАХ

Рие, рие ховрашок під землею хату.
Нанесе туди зерна ховрашок багато.
Добре буде ховрашкові зиму зимувати.
Рие, рие ховрашок під землею хату.

Світлана Кузьменко

СНІЖИНКИ

Пролітають біленькі сніжинки
І сріблясто на сонці блищать.
— Мамо, мамо, чому я сніжинки
Не умію ніяк уіймать.

Вже, здається, що ніби й спіймаю,
А відкрию долоню: нема!
Лиш водичка з долоні стікає.
Лиш водичка в долоні сама.

Каже мама здивованій доні:
— А чи знаєш, чому це так є?
Бо у тебе тепленька долоня,
А сніжок від тепла розтас.

І помислила доня хвилинку,
Зодягла рукавичку свою.
— Мамо,— каже,— тепер я сніжинку
Вже напевно, напевно зловлю!

ВЗИМКУ

Морозище за вікном —
Добре дошкуляє.
Рій пташок собі гуртом
По снігу стрибас.

Мислю: зимно птахам цим
І поголодніли.
Крихот винесли я їм,
А вони й поїли!

СИПЛЕ, СИПЛЕ З НЕБА СНІГ...

Сипле, сипле з неба сніг —
Білий і лапатий.
Буде досить для усіх
Снігу відгортати.

Одягнуся в кожушок —
Думаю-гадаю:
Від порогу ввесь сніжок
Я повідгортаю.

Відгорну аж до порога —
Буде старшим допомога.

Українська поетеса п-ні ред.
Світлана Кузьменко із своїми
синами-соколами на подвір'ї
Торонтського Університету. Ка-
нада.

Олександр Олесь

ЯЛИНКА

Раз я взувся в чобітки,
Одягнувся в кожушинку,
Сам запрягся в саночки
І поїхав по ялинку.

Ледве я зрубати встиг,
Ледве став ялинку брати,
Як на мене зайчик — плиг!
Став ялинку однімати.

Я сюди, а він туди,
«Не віддам,— кричить,— нізащо!»
Ти ялинку посади,
А тоді рубай, ледащо!

Не віддам і не проси!
І цяцьками можна гратись,
Порубаєте ліси,
Ніде буде і схватись».

А у лісі скрізь вовки,
І ведмеді, і лисиці,
І ворони, і граки,
І розбійниці синиці.

Страшно стало... «Ой, пусти!
Не держи мене за поли,
Любий зайчику, прости...
Я не буду більш ніколи».

Низько, низько я вклонивсь
І ще нижче скинув шапку...
Зайчик весело всміхнувся
І подав сіреньку лапку.

Л.Глібов

ЗИМОВА ПІСЕНЬКА

Зимонько-снігуронько,
Наша білогрудочко,
Не верти хвостом,
А труси тихесенько,
Рівно і гладесенько
Срібlistим сніжком!

Ми повибігаємо,
Снігу накачаємо
Купу за садком;
Бабу здоровенну,
У ночі страшенну,
Зліпимо гуртом.

Очі будуть чорні,
Губи й ніс червоні
Буде — як мара!
День і ніч стоятиме,
Вовка проганятиме
З нашого двора.

Гляне ясне сонечко
У наше віконечко,
Бабу припече;
Де й мороз той дінеться,
Геть від баби кинеться,
З ляку утече!

Клавдія Фольц

ПОДОРОЖ НА СНІГ У АВСТРАЛІЇ

Неділя. Ранок. Дві сестрички, Оленка та Галинка, вже прокинулись і, розмовляючи, слухають музику з транзистора. Мама в кухні готує сніданок, а тато переглядає газету. Раптом музика у транзисторі увірвалась і заповідач піднесеним голосом оголосив, що за 100 км. від м. Сіднея випав сніг. Дівчатка, як ошпарені, повскакували з ліжок і з транзистором кинулись у кухню:

— Мамо! Тату! Слухайте: за сто кілометрів від нас випав сніг! Поїдемо, поїдемо! Ми ж ще ніколи не бачили снігу!

— Тихо, тихо! — зупинив їх тато. — Слухайте, що каже заповідач!

А заповідач попереджував, що автоматом їхати на сніг небезпечно! Поперше, буде великий рух, а подруге, дорога слизька і небезпечна. Краще їхати потягом до названої станції. Подорож триває біля двох годин. За один день можна зїздити на сніг і повернутись додому.

Чудова ідея. За півгодини всі зібрались і, захопивши щось на перекуску, скоренько рушили до головної залізничної станції. На станції натовп — черга за квитками. Тато купує квитки, і всі гайда у вагони.

У вагонах людно, гамірно, багато дітей та молоді. Грає музика, лунають пісні. Всі їдуть подивитись на сніг, бо у м. Сіднеї (у Австралії) взимку снігу не буває, бувають лише кілька ранкових приморозків. Багато людей, які все життя проживають у місті, не бачать снігу.

Швидко проминула подорож, і почулись перші нетерпеливі вигуки:

— Сніг! Сніг! Он там, у ярочках!

Всі кинулись до вікон. Всі збуджені, всі захоплені. А чим ближче доїжджали до станції, тим було все більше і більше біленького снігу.

А ось і станція. По одному боці станції містечко, а по другому — широке поле, вкрите пухким снігом. Потяг зупинився і пасажирів,

швидко вискакуючи з вагонів, бігли в поле, на сніг. Ось уже хтось качається по снігу, як по перині! А там з вереском заходились «воювати» сніговими кульками! А он там малюта з батьками ліплять кілька снігових баб. Ой, як гарно, як весело!!!

Та веселі час минає скоро. Час додому. Потяг кличе. Всі стомлені, але веселі й щасливі, вертаються у вагони. Оленка та Галинка з блискучими очима та розчервонілими обличчями з мамою й татом теж вертаються на свої місця і шойно тепер відчули, що таки добре зголоділи. Смачно перекусивши, вони під одноманітний стук коліс, дрімаючи, мріяли, як то вони завтра оповідатимуть шкільним подругам про свою подорож на сніг.

Галина Чорнобицька

І ЗАЙЧИК ЧЕКАЄ НА СВ. МИКОЛАЯ

Нарікає бідний зайчик:
«Під кущем я змок.
І коли то землю вкриє
сніжний килимок?»

Вітрюган свистун-шумило
вже нехай би змовк:
я за шумом не почую,
як підійде вовк.

Слава Богу! Два дні падав
білий пух-сніжок.
Буде йти святий Микола
в місто до діток:

Він побачить попід лісом
мій малий слідок,
то й мені морквину кине
і смачний листок.

УСТАНОВИ-ДОБРОДІЇ НАШОГО ЖУРНАЛУ

Пам'ятайте — тільки рідні українські
фінансові установи допомагають
фінансово українській справі!

Ось перелік установ-добродіїв «Крилатих»:

1-ий УКРАЇНСЬКИЙ ФЕДЕРАЛЬНИЙ ШАДНИЧИЙ БАНК «ПЕВНІСТЬ»

1ST SECURITY FEDERAL SAVINGS BANK

932 - 936 N. Western Ave. Chicago, IL 60622 (312) 772-4509

2166 Plum Grove Rd. Rolling Meadows, IL 60008 (312) 991-9393

DRIVE UP **CASH STATION** WALK UP

820 N. Western Avenue Chicago, IL 60622 (312) 276-4144

«БУДУЧНІСТЬ»

Українська Стейтова Кредитова
Спілка в Детройті

FUTURE CREDIT UNION OF DETROIT

4655 Martin Ave., Detroit, Mich. 48210

Tel.: 843-5411

P.O. Box 152, Hamtramk, Mich. 48212

Tel.: 891-0230

УКРАЇНСЬКА ФЕДЕРАЛЬНА КООПЕРАТИВНА
КАСА «САМОПОМІЧ»

SELFRELIANCE

UKRAINIAN FEDERAL CREDIT UNION

2351 West Chicago Avenue • Chicago, Illinois 60622
(312) 489-0520

BUDUCHNIST

Українська Кредитова Кооператива

«БУДУЧНІСТЬ»

У ТОРОНТО, КАНАДА

140 Bathurst Street, Toronto, M5V 2R3, 363-1326

2253 Bloor Street West, Toronto, M6S 1N8, 763-6883

4196 Dixie Road, Mississauga, L4W 1M6, 238-1273

221 Milner Avenue, Scarborough, M1S 4P4, 299-7291

Tel. 375 1222

АВСТРАЛІЯ

Українська молода Вікторія! Користуйте з послуг наших кооператив
«ДНІСТЕР» — «ОДЕСА» — «ПОСТУП!» Платимо високі відсотки від
ощадностей, полегджуємо різні забезпечення, подорожі! Всі члени
кооператив мають привілеї!

Ukrainian Co-operative Societies
902 MT. ALEXANDER ROAD
ESSENDON, 3040

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА

КООПЕРАТИВА СУМА

В ЙОНКЕРСІ

301 Palisade Ave., YONKERS, N.Y. 10703

Tel.: 965-8560

«САМОПОМІЧ»

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА, ІНК.

6108 State Road
PARMA, Ohio 44134

Tel.: 884-9111

НЕ ЩАДИВ ТИ В ДЖЕРЗІ-СІТІ,
ВДАЧА ВЖЕ ТВОЯ ТАКА,
А ТЕПЕР ТАНЦЮЙ, НЕБОЖЕ,
БЕЗ ДОЛЯРА ГОПАКА!

SELF-RELIANCE (J.C.) FEDERAL CREDIT
UNION

555 Summit Ave., Jersey City, N.J. 07306

Tel.: (201) 795-4061

«ВІРА»

Українська Кредитова Спілка

Урядує кожного вівторка від год. 6.30 до 8.00 вечора та кожної
п'ятниці від год. 7.00 до 8.00 вечора.

Ставайте членами власної української фінансової
Установи!

239 Kenilworth Ave. No., Hamilton, Ont.

Tel.: 549-3169

МОНТРЕАЛ, КАНАДА

СУМІВЦІ! СУМІВКИ!

Всі свої ощадності складайте в
УКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ КАСІ,
а вони з відсотками придадуться Вам у часі Ваших
студій. По інформації зголошуйтеся на адресу:

Українська Народна Каса

3250 Beaubien St. E. Філія: 3960 St. Lawrence Blvd
Tel.: 727-9456 Tel.: 845-8365

В справі життєвого забезпечення всіх у родині звертайтеся до нашої
установи:

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ПОМІЧ В АМЕРИЦІ

925 No. Western Ave., Chicago, Ill. 60622

Tel.: (312) 342-5102

У Канаді просимо звертатися на адресу:

140 Bathurst St., Toronto, Ont., M5V 2R3

Tel.: (416) 869-0687